Health and Care Research Wales Evidence Centre
Canolfan Dystiolaeth Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru
SuRE – Uned Arbenigol ar Dystiolaeth Adolygu – Specialist Unit for Review Evidence
JBI – The Wales Centre For Evidence Based Care – A JBI Centre of Excellence
Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru – Health and Care Research Wales
Ariennir gan Lywodraeth Cymru – Funded by Welsh Government
Cafcass Cymru

Adolygiad cyflym o nodweddion a chanlyniadau plant sy'n rhan o achosion cyfraith teulu preifat oherwydd bod y rhieni wedi gwahanu

Tachwedd 2024

Meg Kiseleva, Juliet Hounsome, Judit Csontos, Deborah Edwards, Elizabeth Gillen, Mala Mann, Olivia Gallen, Adrian Edwards, Alison Cooper, Elizabeth Doe, Ruth Lewis

Cefndir

Mae achosion cyfreithiol preifat sy’n cynnwys plant fel arfer yn cynnwys **anghydfodau rhwng rhieni** sydd:

- wedi gwahanu
- yn anghytuno o ran trefniadau plentyn
- yn gofyn i’r llys benderfynu ble y dylai plentyn fyw a chyda phwy y dylai dreulio amser.

Mae’r plant sydd dan sylw **o bosibl yn agored i niwed**, ac yn aml yn cael **cymorth annigonol trwy bolisi**.

Y nod

Taflu goleuni ar **les a nodweddion neu ganlyniadau pwysig eraill plant sy'n rhan o achosion cyfreithiol preifat, a nodi anghenion cymorth** y plant hyn sy'n aml yn cael eu hanghofio mewn polisi.

Sylfaen y Dystiolaeth

Roedd yr adolygiad yn cynnwys llenyddiaeth a gyhoeddwyd rhwng 2001 a 2022.

25

Nodwyd 25 o ddogfennau perthnasol a oedd yn adrodd ar 22 o astudiaethau gwahanol, sy'n cynnwys:

- 8 erthygl mewn cyfnodolion academaidd
- 17 adroddiad anacademaidd

Nod y rhan fwyaf o'r astudiaethau oedd disgrifio nodweddion plant sy'n rhan o achosion cyfraith teulu preifat.

Cynhaliwyd yr astudiaethau a drafodwyd yn y gwledydd canlynol:

13 x Lloegr a Chymru

7 x Awstralia
1 x Canada
1 x Seland Newydd

Prif Ganfyddiadau

Yng Nghymru, roedd **iselder a gorbryder yn fwy cyffredin** ymysg plant â hanes o fod yn rhan o achosion cyfreithiol preifat **o'u cymharu â phlant yn y boblogaeth gyffredinol.**

Iechyd meddwl a lles
Roedd bron pob astudiaeth a gafodd ei chynnwys yn yr adolygiad yn ymdrin â'r pwnc hwn.

Roedd y llenyddiaeth ryngwladol yn cynnig **adroddiadau ysgrifenedig**, gan ddisgrifio plant â **gorbryder, iselder, dicter, symptomau anhwylder straen wedi trawma ac anhwylderau bwyta, yn ogystal â rhai a oedd yn hunan-niweidio ac yn ceisio lladd eu hunain.**

Nid oedd yn glir a oedd hyn yn gysylltiedig â'r rhieni yn gwahanu, achosion llys, gorchmynion llys neu ffactorau eraill.

Mae meysydd eraill y mae'r adroddiad yn mynd i'r afael â nhw yn cynnwys:

Mynediad at wasanaethau iechyd meddwl

Ymddygiad

Datblygiad

Cydberthnasau cymdeithasol

Dysgu ac addysg

Iechyd corfforol

Goblygiadau polisi ac ymarfer

Mae angen i faes iechyd y cyhoedd ymateb i anghenion y plant hyn er mwyn

- adnabod plant sy'n agored i niwed
- cynnig cymorth amserol

gan fod llawer o blant sy'n rhan o achosion cyfreithiol preifat **yn profi trallod acíwt.**

Y camau nesaf

Mae angen ymchwil pellach i ddeall:

- **anghenion cymorth penodol plant sy'n rhan o achosion cyfreithiol preifat** o'u cymharu ag anghenion plant rhieni na ddefnyddiodd y llysoedd wrth wahanu.
- **canlyniadau tymor byr a thymor hir plant sy'n rhan o achosion cyfreithiol preifat**, i ddeall eu hanghenion cymorth a sut y gallai'r rhain newid dros amser.

I gael rhagor o wybodaeth, ac i ddarllen yr **adolygiad cyflym llawn gan gynnwys Ystyriaethau Economaidd, cliciwch yma.**